

102001

MÅL OG SVAR

Av 1940's historie VI

Veien til administrasjonsrådet.

AV
direktør LORENTZ VOGT

Mer samfunn

Av I

Med all hönner for foreningens bidrag til Eu-
 Jeg knytte en del heme-
 krav som er antydnet i
 Man opdrar ikke g
 eller la mig for sikker
 samfundstemmer — ve
 læring om samfundst
 Scm på kjønnskvets op
 blotte beløring
 innflydelse på vår po
 Kjønnsundervisning, so
 gi, mentalhygiene o.s.
 alt det andre virker
 virrende, karakterop
 med kreves undervisn
 fag realisert gjennom
 Denne form for und
 hittil vesentlig har v
 universitetet av lærer
 sine fag til livstudie
 tvivtsom verdi og blir
 lert ved eksaminator
 som har studert ved
 vite. For å komme
 måtte forelesningene
 fisk og så — studer
 hvorledes harmonerer
 forelsen av nye fag
 mindre løser d.v.s. n
 arbeide? Hvad skal
 dagene, spesielt de la
 middager, anvendes t
 Envidere: Råder r
 strekkelig antall læ
 kan fornå å skape
 en interesse i sine fo
 Hvorledes vil det gå
 høit anpriste selvst
 mener vel eller bur
 selvvirksomhet
 inn for at «det blir
 ger om samfundespo
 den». Men om disse
 der som bekjent de f
 ninger. Nu må man
 adekvate politiserend
 til en sådan ordning
 get attråverdigg virke
 lærere kan blandt s
 motstandere som gje
 med dem. Det er m
 unge forslagsstillere
 er vi langt på vei her
 politisk diskusjonskl
 gen hemmelighet, at
 årtier siden blev drev
 sjon i den høiere sk
 A åpne de rese
 gende) evner for d
 sponheter er en av
 oppgaver. Unge men

En leieboer som er utsagt
 ytte når han er huseleren
 leilighet i et nytt hus
 oppgir som begrunnelse at
 eilighet blir for dyr. Leie-
 r en innlekt på 9-1000 kro.
 gamle leien er kr. 45— og
 blir ca. kr. 100.— for to væ-
 kjøkken.
 For at en opsigelse skal væ-
 må den være skriftlig, og
 i den et eksensål til under-
 av opsigelsen må være inn-
 lærrede, og byretten innen
 etter mottagelsen. Har leie-
 a innbragt opsigelsen for
 kan flytte når opsigelsen
 pet og kan eventuelt
 Her, han innbragt opsigelsen
 må han hevde at opsigel-
 mangler saklig grunn eller
 urimelig. Det blir da rettens
 enkelte tilfelle å vurdere
 Noen generell uttalelse
 kan gies.

LEIEBOER

Kan en huseler få velge
 i sant denne står på liste
 ingen, eller er det husfor-
 som bestemmer dette, selv
 familier er likt stillet hvad
 ngår.
 Huseleren (eller leilighetens
 an ved innrekvirering velge
 hussekende. Lovens påleg-
 omformidlingsnevnden å vise
 lighet ved håndhevelsen av
 mmelser. Flere rettsavgje-
 i det siste påtatt håndheve
 r og lokale nevnder og op-
 lutningene.

DMER

En leieboer ønsker vare-
 om koster kr. 95.— hvor me-
 eg da beregne i tillegg til
 or måned?
 Det spørsmål kan ikke be-
 ret. Det må forelegges for
 an med ansøking om
 av leien.

N

Jeg har ca. 300 l. blybensin
 a i sommer som jeg efter de
 mmelser vel antagelig ikke
 på bilen. Da jeg ikke kan
 hadde jeg tenkt å bruke
 spreitevevje på frukttrær.
 ere effektiv nok? Vil den
 rne eller pløner?
 I blybensin er oppløsningen
 rostyl så liten at det neppe
 effektivt å oprette frukt-
 blybensin. Den vil ikke ska-
 men utbyttet vil være null.
 kan bedre brukes i en mo-

Det var onsdag 10. april at Bråuer
 hadde sin audiens hos Kongen. De føl-
 gende dager begynte ryktene å svirre
 om hvad der var foregått. Selvsagt
 hadde man inter autentisk referat av
 stortingsmøtene på Hamar og Elverum
 enn si av Bråuers audiens hos Kon-
 gen. Fra den siste foreligger det for-
 øvrig som naturlig er intet sådant. Men
 ryktene den gang tok en meget be-
 stemt form, som kan sammenfattes i
 følgende ord: «Konge, regjering og
 storting vilde ha en ordning med ty-
 skerne, men det stod på Quisling.»
 Den naturlige reaksjon blev: Står det
 bare på Quisling må det da være mulig
 å bli kvitt den fyren Og alle som mente å
 kunne utbrette noe i så henseende satte
 sig i sving. Man kan trygt si at ikke
 elle aksjoner var like vellykkede eller
 like forstandige. Men de hadde et reelt
 fornuftig grunnlag. Man handlet eller
 mente sig å handle i de lovlige stats-
 maktens ånd. Ut fra dette hensyn må
 også sees de mange kjente og for-
 mentlig ennå flere ukjente henven-
 delser til den tyske legasjon. Om stats-
 maktenes endrede optrøden, om be-
 slutningen om at der skulde kjøpes
 uten videre forhandlinger var man
 uorientert likeså lenge som oberst
 Steen.

Disse aksjoner fikk imidlertid et me-
 get praktisk resultat. Da førte til Quis-
 lings torpedering, administrasjonsrå-
 dets opprettelse og til at Quisling fattet
 og under okkupasjonstiden bevarte et
 utforsonlig hat til alle som hadde vært
 med på å ødelegge ham den første uke
 etter 9. april. Dette hat skulde koste
 enkelte meget lange fengselsophold og
 man kan ikke benekte at Quisling ut-
 fra sitt synspunkt i så henseende hand-
 let naturlig. Torpederingen av Quisling
 i april dagene 1940 blev avgjørende for
 hans skjebne under resten av okku-
 pasjonstiden. Det beklagelige er at
 mange av de menn som da handlet på-
 rallellt, hvad de store linjer angår, se-
 nere har vært så optatt av sin egen
 fortreffelighet og av de andres feil, at
 de har glemt den linje som bandt alle
 sammen. Det skapte allerede under
 okkupasjonen en unødig spild og bit-
 terhet innen et folk, hvor samarbeide
 burde vært det selvsagte program.

De ytre linjer ved administrasjons-
 rådets dannelse er i alt vesentlig kjent.
 Enkelte ting kan dog ha sin interesse.
 Tanken på å danne et forvaltningsråd
 eller et administrasjonsråd tok form
 lørdag 13. april. Da var saken forelagt
 minister Bråer og hadde vakt hans
 bifall. Samarbeidet Paal Berg—Bråer
 ble det grunnlaget. Inntil søndag møt-

ten observatør og man kunde møte og
 si fra. Det fikk ligge i de lovlige myn-
 deligheters hånd å gi sitt direktiv. Det
 besluttetdes da at generaldirektør Horn
 og nærværende forfatter skulde søke
 prinsippalt justitarius Paal Berg, som
 Hølesteretts justitarius, subsidiært fyl-
 kesmann Christensen som høieste loka-
 le myndighet. Da Paal Berg var optatt
 blev det den siste. Møtet fikk et vist
 dramatisk forløp. Da generaldirektør
 Horn hadde frembragt sitt erende svar-
 te fylkesmann Christensen meget be-
 stemt: «Der går dere selvfølgelig ikke.»
 I det samme ringer det i telefonen,
 og vi hører følgende replikk: Ja, det
 er fylkesmann Christensen.

Lang pause.
 Nei, jeg kan ikke komme til noe
 møte kl. 12. Jeg har selv et møte på
 mitt kontor til samme tid.

Lang pause.
 Jeg tror at også det møte som jeg har
 har betydning for landets fremtid.
 Det var Quisling som var i telefonen.
 Opringingen viste at møtet i lagting-
 salen var tenkt å skulde omfatte ikke
 bare næringslivets menn, men også
 menn fra administrasjonen.

Efter en kort konferanse mellem de
 store næringsorganisasjoner sendte
 disse hver for sig et kort brev om at
 de ikke kom til møtet. Om dette møtet
 foreligger forevrig intet offisielt. Der
 skal være kommet 15—16 mann til
 møtet. Hvem de var og hvad de repre-
 senterte er aldri blitt bekjentgjort. Det
 er også foreløbig uten interesse.

Kl. 12 samme formiddag blev formenn
 (presidenter) og direktører i de store
 næringsorganisasjoner innkalt til den
 tyske legasjon sammen med represen-
 tanter for Arbeidernes faglige lands-
 organisasjon. Minister Bråuer meddelte
 at han var villig til å godta et av
 Hølesterett oppnevnt forvaltningsråd på
 betingelse av, at de tilstedeværende
 herrer på sine organisasjoners vegne
 vilde uttale sin lojalitet overfor et
 slikt råd. Formennene i Næringsorga-
 nisasjonene overgav sådan erklæring.
 Det samme gjorde hver for sig de tre
 tilstedeværende representanter for Ar-
 bejdernes faglige landsorganisasjon.
 Noen meddelelse om rådets sammen-
 setning, dets mandat og formene for
 dets oppnevning blev ikke gitt. Erklæ-
 ringene var i realiteten en uttalelse om
 at man hadde tilid til Norges Høleste-
 rett og lojal vilde bese sig for den
 politikk som denne fant riktig. Høleste-
 rett var rden eneste i Oslo tilbakevæ-
 rende statemakt. Om sakens realitet
 for menningene ha vært til dels sterkt
 divergerende.

Det er ikke en stemning i
 ens sjel. Men det er tre-
 kkligheter, som ligger os

har ca. 300 l. blybensin ommer som jeg eller de lser vel antagelig ikke bilen. Da jeg ikke kan lde jeg tenkt å bruke tevefke på frukttrær. effektiv nok? Vil den eller plensn? blybensin er oppløsning i så liten et del neppe stilt å øprella fruktensin. Den vil ikke skil utbyttet vil være null. bedre brukes i en mo-

er ikke en stemning i sjel. Men det er troheter, som ligger oss ss. al vi få se inn i Guds kal kjenne gleden over is, og over oss skal det jonne gjenkinn. Vårt vesen skal være preget us hellighet, hans rom ophøylethet. du om du ikke har em til. Alt annet skal ig, alt annet miste sin dette skal stråle om under ditt fordelle d Jesus Kristus.

En stormakt fødes i folketoner. 21.30: led unge gne. 21.45: 22.30: Føretforestill- wanne Drøwad.

I norsk): Nybeter 1) er kveldsnyhetene? i måneden som gikk. gymnastikk (hverdager) 7.45: Ny las 8.30: 18.30 (søn-) 22.15: Jordbruks- dag): 9.05 10 Danselaker og fol- : Svensk orkestermu- 22.30: Grammofon.

Gymnastikk (søn- kt (hverdager): 7.30 dag): Kl 9 Konsert, ster: 11.30 16 17.4 ukstforedrag (søndag)

5: Grammel Galsom- tidligns drama: Kom- rinnen. 22.15: Dan-

IEH-HOLM
Telef. 140-1915
NSBERG

fra sitt synspunkt i så henseende band- lighetsverlig. Torpederingen av Quisling i april dagene 1940 blev avgjerende for hans skjebne under resten av okkupasjonstiden. Det beklagelige er at mange av de menn som da handlet parallelt, hvad de store linjer angår, senere har vært så opptatt av sin egen fortvelfelighet og av de andres fall, at de har glemt den linje som båndt alle sammen. Det skapte allerede under okkupasjonen en uødelig spild og bitterhet innen et folk, hvor samarbeide burde vært det selvsagte program.

De ytre linjer ved administrasjonsrådets dannelse er i alt vesentlig kjent. Enkelte ting kan dog ha sin interesse. Tanken på å danne et forvaltningsråd eller et administrasjonsråd, tok form lørdag 13. april. Da var saken forelagt minister Bræuer og hadde vakt hans bifall. Samarbeidet Paal Berg—Bræuer dannet grunnlaget. Inntil søndag morgen 14. april håpet man på forbindelse med Kongen for å få hans bifall. Forbindelse ikke blev oppnådd, hverken ved reise til Kongen eller pr. telefon tok Hølesterett under Paal Berg saken i sin hånd og dermed også ansvaret.

Det avgjerende møte som blev holdt i Hølesterett søndag formiddag og hvortill også var tilkalt forskjellige andre bl. a. fra Universitetet fikk et beveget forløp, da hele forsamlingen plutselig blev arresteret av tyske militære. Arresten blev dog hevet relativt raskt, da det blev opplyst at Hølesterett var samlet etter konferanse med den tyske minister. Der forelå altså ingen konspirasjon mot besettelsesmakten. Om foranledningen til arrestasjonen er opplyst at tyske vaktposter var blitt oppmerksom på at en rekke mennesker den søndag formiddag hadde låst sig inn i justisbygningen. De hadde der igjennem fattet mistanke. En denne forklaring riktig er saken uten særlig interesse. Den adskiller sig ikke fra andre episoder av misforståelser. Det skal imidlertid at med de tyske soldater var en ung mann i norsk uniform med søkorsnet på armen. Her det tyske militære optraden vært foranlediget av Quisling gir det et bidrag til belysning av hvor desperat han var i de dage. Søndag foregikk forhandlingen mellom Bræuer—Paal Berg og Quisling. Noe helt billete av disse har man ikke. Men Quisling har kjempet som for livet, mens man på tysk hold blev mer og mer overbevist om at han savnet enhver posisjon hos det norske folk. Denne overbevisning var vel under bygget ved de henvendelser legasjonen hadde fått i ukens løp. Næringsorganisasjonene var den dag utenfor. Deres dag kom mandag 15. april. Med morgenposten den dag kom der et brev til formennene eller presidentene i de enkelte forbund om å komme selvannet til et møte hos Quisling i lagtingsalen kl. 12. De store næringsorganisasjoner holdt straks, allerede kl. 10 møte. Der rådet enstemmighet om at man ikke vilde ha noe med Quisling. Å gjere men det var mindre klart hvordan man formelt skulde stille sig. Der kunde være flere alternativer. Man kunde la være å svare, man kunde svare nei. Man kunde sende en yngre sekretær

organisasjon. Minister Bræuer medgjette at man var villig til å godta et av Hølesterett oppnavnt forvaltningsråd på betingelse av, at de tilstedeværende herrer på sine organisasjoners vegne vilde uttale sin lojalitet overfor et slikt råd. Formennene i Næringsorganisasjonene overgav såden erklæring. Det samme gjorde hver for sig de tre tilstedeværende representanter for Arbeidernes faglige landsorganisasjon. Noen meddelelse om rådets sammensetning, dets mandat og formene for dets oppnevning blev ikke gitt. Erklæringene var i realiteten en uttalelse om at man hadde tillid til Norges Hølesterett og lojalit vilde bære sig for den slik som denne fant riktig. Hølesterett var den eneste i Oslo tilbakeværende statemakt. Om sakens realitet er meningene ha vært til dels sterkt divergerende.

Om eftermiddagen fant oppnevningen sted i Videnskapselskaps store sal. Videnskapselskapsel ligger inntil den tyske legasjon og var beslaglagt av denne. Oppnevningen fant således sted i den tyske legasjon og ikke i Hølesterett.

Lorenz Vogt.

P.S. I Artikkelen fra Svenskgrænen til Gudbrændedalen inntatt i Tønsbergs Blad 3. de. står der, at med general Ruges overtagelse av kommandoen kom der orden i de militære operasjoner. Her siktes selvsagt til forholdene ved regjeringens hovedkvarter. Noen kritikk av de militære forhold på andre fronter i Østlandet, i Trøndelag, på Vestlandet eller i Nord-Norge inneholder uttaltelsen selvsagt ikke. Der blev mange steder kjempet utmerket. Men det var forholdene ved regjeringens opholdssted, som fikk betydning for regjeringens politiske holdning.

Biskopene ønsker ikke å binde menighetsrådene

De har uttalt sig om hvad de mener bør bli gjenstand for menighetsrådene og herredstyrene overveielser med hensyn til helligdagene. Vi har henvendt oss til biskop Berggrav og spurt hvad han mener om den sterke opposisjon som er kommet til orde mot å sløse eller flytte noen av helligdagene, særdeles Kristi Himmelstogedag. Biskopen sier: — Det er alltid bra når folk har en overbevisning og følger den. Nu får man se et det ikke er noen som form å legge et slikt spørsmål frem for folket. — Men det ser jo ut som om folk går i mot biskopene? — Ja, det kan se slik ut, men for skjellen i syn er neppe så stor som enkelte tenker. Ingen biskop ser med leit hjerter på muligheten av å skulde flytte en tradisjonell helligdag. De socialdepartementet ja saken frem for oss. Fant vi at et så alvorlig spørsmål kravde en redelig prøvelse. Vi har uttalt oss om hvad vi mener bør bli gjen-

stand for et edet blir holdt ger om samfundsspørsmål den. Men om disse spør der som bekjent de forskj ninger. Nu må man regne adskillige politiserende lær til en sådan ordning som get attråverdig virkefelt. lærere kan blandt sine el motstandere som gjerne v med dem. Det er mulige unge forslagsstillere sikte er vi langt på vei henimot politisk diskusjonsklubb. gen hemmelighet, at det årtier siden blev drevet på sjon i den høiere skole.

A åpne de reseptil gende) evner for de o sannheter er en av skole opgaver. Unge mennesk modnes best i ro uten innblanding i dagens strik være best rustet for tenngang er inne.

Som objektive sannheter ses matematikkens lover

Den mid priser

Vi gjengir et Handelsstands skrift:

Direktor Gjelsvik i Pr gav 7. oktober en oversau de frivillige prisenkinge betydd. De nedslag som direktoratet ønskes å c 15—20 millioner kroner varer, og hertil kommer sjonene for andre varer vil etter hvert som de tallhandelen virk nn gen av leveomkostnings antaes at nedslagene vil 1.3 og 1.4 poeng i inde

I sin oversikt over sa direktor Gjelsvik at er blitt å øre bli ure p i øre og kaffe 5 øre. sone satt ned for sylte rede frukter, te, tørred densert melk, bake- og

stand for menighetsråde munestyrenes overveiels religger det to spørsmål des ut fra hverandre. Før ner at en regulering a er sterkt påkravet av beidellivet. Dermed hv en slik regulering kan med minst mulig skade Nu er det menighetsråd munestyrens som har or visningen komme frem. terut ta alle hensyn i